

НАРОДЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"

Стенограма

Х У Д О Ж Е С Т В Е Н

С Ъ В Е Т

С о ф и я

22 май 1985

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

	стр.
I. ПРИСЪСТВУВАЩИ	3
II. ОТКРИВАНЕ И ДНЕВЕН РЕД	
Дико Фучеджиев	4
Банчо Банов	4
III. ПЪРВА ТОЧКА ОТ ДНЕВНИЯ РЕД	
Дико Фучеджиев	5
Николай Люцканов	5
IV. ИЗКАЗВАНИЯ	
Татяна Масалитинова	7
Антония Каракостова	7
Иванка Димитрова	8
Стефан Данаилов	9
Атанас Велянов	9
Николай Люцканов	10
V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ	
Дико Фучеджиев	10
VI. РЕШЕНИЕ	11
Младен Киселов	11
Константин Илиев	13
Антония Каракостова	13
Асен Миланов	14
Иванка Димитрова	14
Николай Люцканов	15
Любомир Кабакчиев	15
Николина Лекова	16
Сава Хашъмов	16

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

	стр.
Младен Киселов	16
VII. ЗАКРИВАНЕ	
Дико Фучеджиев	18

П Р И С Ъ С Т В У В А Щ И

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ

ЧЛЕНОВЕ: Банчо Банов

Антония Каракостова

Константин Илиев

Стефан Данаилов

Николина Лекова

Галина Асенова

Енчо Халачев

Николай Люцканов

Младен Киселов

Любомир Кабакчиев

Татяна Масалитинова

Виолета Гинцева

Асен Миланов

Сава Хашъмов

Рачко Ябанджиев

Георги Гайтаников

Крум Табаков

Атанас Велянов

Александър Григоров

Александър Панков

Николай Милев

инж. Илия Драгнев

НАРОДЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"

Стенограма

Х У Д О Ж Е С Т В Е Н
С Ъ В Е Т

Състоял се на 22 май 1985

- о -

О Т К Р И В А Н Е

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ: ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ

Другари,

Откривам заседанието на Художествения съвет при следния

Д Н Е В Е Н Р Е Д :

1. Обсъждане пиесите "Синята птица" и "Пътуване към Мека".

2. Разни.

Има ли други предложения? Няма. Приема се.

Има думата Банчо Банов.

БАНЧО БАНОВ:

Уважаеми колеги,

Искам да направя едно приятно съобщение. В неделя нашият директор и писател Дико Фучеджиев получи голямата литературна награда "Елин Пелин". Вчера той получи и наградата за най-добър

роман на пловдивското издателство "Христо Г. Данов". Позволявам си да му изкажа нашите поздравления. /Ръкопляскания/

ПЪРВА ТОЧКА ОТ ДНЕВНИЯ РЕД

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Люцканов да докладва за пиесата "Синята птица", като разясни записката, която ми е представил:

- промяна на вида театър - петнадесет души ще изиграят всичко;
- промяна композицията на пиесата;
- по-свободен превод;
- съкращения;
- песни, пластически елементи, танци;
- промяна и нрансиране на някои смислови и идейни акценти.

Предлаганият вариант е работен. Ако се приеме за основа може да се започне частична работа с художниците.

НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ:

Във вида, в който е написана пиесата от Метерлинк, е невъзможно да се постави и не случайно е поставяна два пъти: през 1908 и 1912 година. При всички опити са играни по две - три картини.

В Москва видяхме, че МХАТ играят първите три картини и финал. Това у нас не може да се играе, няма фантазия в постановката.

Според Метерлинк трябва да участвуват 86 лица. Целият текст е обстоятелствен, дълъг, недействен. Ако не се прекомпозира пиесата, а се изиграят всички епизоди, това са моменти, които се повтарят, претрупани са и вместо да ги изиграе един човек, ги

изиграват пет души. Посягането на пиесата е наложително и без него не е възможно.

Не е възможно да се направи приказката сюжетно философски дълго и не е възможно да се намерят толкова много актьори за всички роли. Трябва да се промени вида на театъра и всички тези роли да се изпълняват от петнадесет души. Отива се към един друг вид театър, към принципа на трупата, че тези петнадесет души ще изиграят всичко.

Необходимо е и поголовно съкращение. Невена Стефанова е превела пиесата много бързо и многословно. Също съкращение на редица повторения, сцени и т.н.

Налага се и прекомпозиране – някои епизоди са слети, а други падат.

За мен пиесата е рационално скучна. Необходим ми е цвят, хумор, по-голяма емоционалност. Една пиеса, която ще се гледа от различни възрасти, не може без момента атрактивност. Затова се отиде към танци и превъплощения на редица състояния, идеи или емоционални отношения, песни и пластически моменти.

Без преработка не може да се отиде към представление, което може да се гледа, да бъде забавно и да запази в същото време да запази философската си страна и да има забавна визуална форма, да се отиде към една философска притча, еднакво валидна за по-големи деца и за възрастни.

Пиесата е много трудна за поставяне. Работя с художници, но сме стигнали до средата. Необходими ми са по-млади актьори, тъй като трябва да се танцува и да се изиграят пластически моменти.

Правилно е Народният театър да се опита да направи тази пиеса.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Масалитинова.

ИЗКАЗВАНИЯ

ТАТЯНА МАСАЛИТИНОВА:

Струва ми се, че ще се направи много хубаво нещо, прочетох книгата на един дъх. Но дали техниката ни няма да бъде пречка? Като че ли има надценяване възможностите на нашата сцена. Това е много трудна задача. От представлението в Москва бях много разочарована.

Трябва да се намерят ентузиастични млади актьори, които биха могли да изпълнят тези роли.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Гиндева.

ВИОЛЕТА ГИНДЕВА:

Бих посъветвала да не се използва техниката, за която говори др. Масалитинова. А не може ли да се обърнете към видео-техниката, с която разполага нашият театър и да се използва вместо декор, за прожекция на задната стена или на страничните стени. Задължително е да има един шоумомент.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Каракостова.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА:

Постановката на МХАТ е от началото на века. Децата обаче послушно я изгледаха. Но това е един феномен, който МХАТ има пълното право да защитава и възобновява вече осемдесет години.

Голямото постижение на нашата преработка е гарантирането на художественото качество на постановката – възрастта на децата в съня – тове, че те в съня се виждат по-големи. Това е чу-

десна режисьорска находка, която решава много неща в цялата постановка и композицията на темата — за това използване на синята птица, т.е. на щастieto, и стигане до този крах едва ли не във финала на неувимото нещо и все пак щастieto е може би в това да даваш на другия. Струва ми се, че това е доста стройно и монотонно построено. В тази посока ми се струва, че все още има работа с образа на сестричката, който е много обогатен като линия в сравнение с това, което има у Метерлинк, където поведението е монотонно. При нас поведението е доста разнообразно, но ми се струва, че може да се потърси още нещо като фантазия, като индивидуалност, като характер, да се мисли за някаква находка, защото доста е ощетена ролята.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Димитрова.

ИВАНКА ДИМИТРОВА:

На мен също ми хареса работата на Люцканов. Помня постановката на Бургтеатър. Чела съм Метерлинк. Това е интересно, значимо, богато, има неща, които могат да се изчистят, но това е в процеса на работата. Казаното от Масалитинова е много сериозно — не може нашият театър да прави тези чудеса. Кой ще ги пресъздаде? Има ли достатъчно хора, които могат да работят? Имаме ли художник-осветител?

Ако режисьорът прецени сериозно възможностите на театъра ще види, че не могат да се направят тези толкова много чудеса. Актьорите ще направят възможното, но за другото въпросът е много сериозен. Да не се получи затъване в работата и губене на сили и време. С красиво, но безкрайно трудно нещо се е захванал режисьорът. Моето мнение е, че българските театри не могат да направят тази пиеса.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Данаилов.

СТЕФАН ДАНАИЛОВ:

На два съвета коментирахме, че трябва да направим детска пиеса. Сега коментираме огромния труд на Люцканов да организира словесно и смислово това голямо произведение на Метерлинк. Смятам, че Люцканов е взел пред вид техническите възможности на нашата сцена и са напразни вашите опасения в тази посока. На сцени в Съветския съюз, които нямат нашите възможности, съм виждал чудеса с използването на лазер в постановката "Юнона и Авос".

Има много технически средства, които не са свързани с движение на сцената и тази възможност с лазер трябва да се използва при нас. Получава се такова усещане за мистика, каквото трудно можем да създадем със сценичните технически средства.

От нашия театър се изисква представление за деца и имаме материал, направен по интересен начин. Това, което има като разказ и като мисъл, е достатъчно силно и основно, за да има представление.

Много любопитна е пиесата и от актьорска гледна точка — това един актьор да изиграе няколко роли. Радостен съм, че разговаряме и ще приемем тази пиеса, която е актуална и за деца, и за възрастни хора.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата Атанас Велянов.

АТАНАС ВЕЛЯНОВ:

Пиесата е много трудна постановъчно, но може да се намери решение за нея. Но лазерът е много скъп, но ако го имаме ще можем да го използваме много в театъра.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата Люцканов.

НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ:

Според мен рискът е в организацията – един актьор за много кратко трябва да се превъплоти в друга роля. Трудно е да накарам този, който се е появил в началото, да чака да се появи в седми епизод, а след това накрая.

Основната работа е в актьора, не толкова на чудесата. Ако заложа на прожекции това вече е друг театър. Трябва да ми помогнете да намеря петнадесет души, които са готови да работят при тези условия.

Искам да внеса нотка на оптимизъм, че всичко това е възможно, нашата сцена притежава техника, но ние не притежаваме организация и възможности да експлоатираме всичко това.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Приемам изказванията като сериозно отношение. На мнение съм да подкрепим режисьора Николай Люцканов, който положи много труд. Нашият театър има млад състав, който да вземе участие в работата по тази постановка. Трябва да положим усилия, за да направим едно детско представление, което да е интересно. Необходимо е да се изяснят предварително и техническите възможности на сцената. Можем да поканим братя Райкови от Варна, да използваме и опита на ВИТИЗ, ще използваме и илюзионисти професионалисти, които ще впишем и в програмата, но всичко да бъде на ниво.

Трябва да се прецени и удобния момент, защото програмата ни е свързана и с Конгреса, имаме и две заглавия. До 15 юни програмата трябва да ни бъде ясна, за да може "Синята птица" да се разположи във времето.

Имаме готовност да включим хора, на които ще бъде платено за предварителната работа. Това ще бъде екип, необходим на Николай Люцканов за организацията и за всичко, което ще се прави.

Предлагам следното

РЕШЕНИЕ :

Художественият съвет при театъра приема задачата, която е поставена във връзка с реализацията на пиесата "Синята птица".

Имате ли други предложения? Няма. Приема се решението.

Ще поставим и две нови пиеси: "Обещай ми светло минало" на Петър Анастасов с режисьор Асен Шопов. Пиесата ще бъде подходяща за предстоящия Тринадесети конгрес на партията. Пиесата на Станислав Стратиев също е интересна.

Опасенията относно актьорите на Люцканов не са оправдани за нашия театър и ние ще можем да реализираме програмата си. Правилно е да имаме и една детска пиеса.

Втората пиеса, която е поставена на нашето внимание, е "Пътуване към Мека" от Фугард. Тя ви беше раздадена за четене и сега искаме да чуем мнението ви за пиесата. Разпределението ще направим на следващия Художествен съвет.

Има думата Младен Киселов.

МЛАДЕН КИСЕЛОВ:

Няма да обяснявам нищо по пиесата.

Искам да кажа няколко думи за автора. Фугард е един от хората, които имам честта да познавам лично и да съм работил с него. Имам представа от биографията му доста подробно. Той е от хората, които като бели граждани на ЮАР са прокълнати от своите, тъй като непрекъснато засяга в произведенията си проблемите на

расизма. Започнал е в ЮАР представления по собствени текстове и със смесена труппа: цветнокожи и бели изпълнители. Бил е многократно в затвора. Намира реализация в Западна Европа: работил е много в Англия, напоследък и в САЩ.

Във всяка негова пиеса проблемите на расизма се засягат като основа на нещата, независимо дали те сюжетно присъствуват, или са само разтворени във въздуха, без да са сюжетно свързани с историята, която се разказва. Същото се отнася и за тази пиеса. Независимо от действащите трима бели атмосферата на една съвременна фашистка държава, каквато е ЮАР, присъствува непрекъснато в пиесата.

Разговарял съм с него. Той не знаеше за постановките на другите му пиеси у нас и трябваше да му разказвам подробно. Ако нашият театър реализира и тази пиеса ще бъде добре за нас да имаме като гост Фугард на нашите представления. Прочетох днес, че в Съветския съюз се реализира една от неговите ранни пиеси.

Фугард е човек, който се занимава много сериозно с театър и като режисьор. Има няколко награди. Работихме с него един месец в Ню Хейлън. Той е изключително фин човек като вътрешна организация, но в текстовете му има нещо желязно. Той е от хората, които днес реално работят срещу дискриминацията.

Вярвам, че включването на тази пиеса ще означава една позиция по този въпрос, който в момента е един от най-горещите въпроси – за дискриминацията.

Освен всичко друго смятам, че пиесата има много големи достоинства като драматургична реплика, като начин на мислене. Тя е произведение на човек, който разбира от диалог, от образи, от това как се прави драматургия, която не е еднозначна, не е буквална, а разказва за неща, които са дълбоки и истински пробле-

матични. Мисля, че ще бъде интересно заглавие в нашия афиш.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата Константин Илиев.

КОНСТАНТИН ИЛИЕВ:

България е една от първите страни, която постави пиеса на Фугард – през 1975 година беше поставена "Здравей, сбогом". Тя беше изключително интересна. Отначало го подценихме и ни се стори, че е бърз и се опитахме да правим съкращения. В хода на репетициите се оказа, че не може да се пише нищо.

При прочитането на този текст видях един категоричен стил на този автор, чудяш се защо има толкова много думи в началото. А се оказва, че после те тежат и създават такъв драматизъм още в началото и се радвам за тези, които ще участвуват в тази пиеса.

Този автор е превездан в България по инициатива на актьори, които са разбрали, че има нещо силно в него. Смятам, че е продължител на Чеховата традиция в драматургията и не случайно той споменава Чехов. Интересно е и това, че пиесите му са със сюжети, които се развиват винаги в ЮАР. Става дума как един човек иска да преодолее себе си – конформистът – и го прави, и как други сили се опитват да го върнат към нещо, което не иска.

Подкрепям изцяло режисьора за тази пиеса.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Има думата др. Каракостова.

АНТОНИЙ КАРАКОСТОВА:

В пиесата има един динамизъм на развитието на образите и характерите, има един диалектизъм, който се изисква като отношение на залата към всяко едно от действащите лица и това е много съвременно като конструкция на драматургията. Смятам, че

присъствието на това заглавие е едно репертоарно откритие на една вселена, все още малко позната у нас. Вниманието и в Съветския съюз към съвременната африканска драматургия и към Фугард също е много голямо. Излезе сборникът "Съвременна драматургия на Африка" – за един континент, който за нас е една вселена, нова и непозната.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата Асен Миланов.

АСЕН МИЛАНОВ:

Смятам информацията за автора и за другите му пиеси диверсионна. Не е правилно този автор с тази пиеса да го представяме в нашия театър. Тежък е диалогът, тежко ще бъде за тези, които ще го говорят, също тази библейщина, тази набожност, това постоянно свързване с черквата, с манипулиране от пастор, който я остава сама да решава. Тази нейна голгота и това пътуване до Мека изглежда се отнася до някакви други зрители. Мисля, че това ще бъде анахронистично за нас. Лоша услуга ще се направи на автора, че ще го покажем по този начин.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Димитрова.

ИВАНКА ДИМИТРОВА:

Освен всичко, което се каза за автора и което е така, той е един от най-значителните автори на нашето съвремие, свързан с ЮАР, има неща, които са, освен значителното му умение на драматург да създаде образи, отношение, атмосфера, път на човека, които ще ни обличат с тази пиеса..Разбира се, има неща, които не пряко ни засягат в нашия бит, история. Нашият народ никога не е бил религиозен. Но тук има търсене правото на личността – правото човек да намери своята същност и щастие, което отговаря на нашето съвремие. За мен тази пиеса в нашия репертоар е едно богатство.

Тези моменти, за които говори Асен Миланов, съществуват за нас, за нашата публика, но съм сигурна, че режисьорът ще потърси не само това, а върху него ще изгради голямото богатство на мъчителното търсене на пътя на човека към своята Мека. Тук Мека не е дадена буквално. Категорично съм за тази пиеса и мисля, че от нея ще се получи великолепно представление.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата Николай Люцканов.

НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ:

Единственото ми опасение е, че е толкова сложно да се изговорят тези думи и ако не бъдат уплътнени от мислещи артисти това ще бъде една риторика. Пиесата не я възприех като такава за расизма, нито като пиеса за религията, а че става дума за онзи кардинален проблем, който понякога застава пред човека и трябва да бъде решен: кой как ще стигне до своята Мека, до своя духовен завършек на живота си. В този смисъл пиесата е много силна, сложна и трудна за осъществяване.

Авторът е със световна известност, но ми се струва, че е далеч от Чехов, защото мекотата на Чехов е заменена, използвана е логиката, широтата, безбрежността на обрисуването на духовния мир, но вътре има една такава жестокост, сила и безпощадност, поднесена по такъв начин, който е далеч от Чехов. Струва ми се, че това е една извънредно силна и богата задача.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Кабакчиев.

ЛЮБОМИР КАБАКЧИЕВ:

Не съм чел пиесата, но мога да говоря за нея на базата на онова, което видяхме. Това беше постановка на самия Фугард и аз не я схванах като пиеса срещу дискриминацията, а като борба

за висша нравственост – потърси и устои на онзи път, който ще те изведе на човешка висота, на човешки нравствен връх.

Ние се запознахме с Фугард и той изрази желанието си да постави в България тази пиеса. По косвен път той направи опит да се свърже с България, за да дойде, но ни осведомиха неправилно за хонорара, който искал. Оказа се, че не е истина и че той няма претенции.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата Николина Лекова.

НИКОЛИНА ЛЕКОВА:

Вероятно както при прочит, така и постановката ще се възприеме полемично и то не защото не е ясна, а защото проблемът е чужд на нашата публика. Но не се съмнявам, че режисьорът ще изведе на правилен път постановката. Има място в нашата камерна сцена за такъв богат експеримент с този автор.

САВА ХАШЪМОВ:

Аз също съм "за".

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата Младен Киселов.

МЛАДЕН КИСЕЛОВ:

Искам да допълня нещо, което, може би, недостатъчно точно съм изразил. Фугард за мен е човек, който се занимава с дискриминация на човек от човека и за него не е важно дали човекът е цветен или безцветен. За него е важно това, че в една страна, която непрекъснато е място за действие на неговите истории, отровената пържавна атмосфера отравя междучовешките отношения. Дискриминацията с главна буква – това е темата на тази история. Защото този пастор, който обичайки дискриминира, обичайки манипулира – ако до вас са стигнали речите на министър-председателя

на ЮАР ще видите, че там само за любов се говори, няма други думи и всичко, което се прави, се прави от любов към тези, които са недоразвити и ние трябва да ги покровителствуваме, преведено на обикновен език – да ги манипулираме. А това е една теза, от която творческите качества на личността са в центъра на вниманието на автора и в този смисъл тя е съзвучна на онова, за което непрекъснато говорим, когато говорим за човешката личност – тук съм съгласен с казаното – ние говорим непрекъснато за усъвършенстване на личността в нравствен план. В центъра на тази история Фугард поставя героиня, която не се съчетава с околната среда, няма начин да се разбира това, което е около нея. Младата героиня пристига тук след – и тук е въпросът за конкретната расова дискриминация, която присъствува в тази история – една минала история, много страшна, ако сте прочели внимателно нейната биография, тя идва от един много остър инцидент, който е станал с нея. Тя е дръзнала да предприеме нещо, което не е в каноните.

Това е една силна политическа пиеса освен качествата ѝ като дълбоко психологическо изследване на съвременната личност. Това е пиеса, действието на която се развива в една страна, в която има фашизъм. И цялата история не може да се извади от това и да се пресели в някакви въобще условия. Няма такова нещо. Така, както "Ромео и Жулиета" се развива в условията на ужасната вражда и не може да бъде извадена от това, по същия начин не може да бъде изваден Галилей от условията, при които живее, по същия начин не могат да бъдат извадени Брехтовите истории.

Фугард се занимава със страната, в която той не може да живее, но която го занимава денонощно, държи съзнанието му възпалено денонощно, защото всички истории, които той разказва, стават в определена среда. Това е изключително важно и тук няма

абсолютно нищо, за което беше намекнато в едно от изказванията, че аз се опитвам вашето мнение да го използвам, да го манипулирам, говорейки за дискриминация или за фашизъм. Когато това съществува в днешния ден не можем да си затворим очите и да говорим за въобще драматургия или за въобще майсторство. Разбира се, силата на Фугард е в това, че той като художник трактова тази действителност, а не като журналист, не като политически деец. Той е наш съюзник в разказването на истории за хора, които се намират в условията на дискриминация на човек от човека. Това е днешен проблем, той няма нищо общо с някаква действителност, която не е наша. Кое не е наше? Темата за дискриминация на човек от човека ли?

Смятам, че историята, която се разказва в тази пиеса, освен голямото майсторство на драматурга да съчетае три линии една до друга толкова разнообразни и богати за игра, основно нещо в тази пиеса е позицията на автора. Смятам, че Народният театър би трябвало да подбира автори с позиция, автори без позиция не са ни нужни.

От тази гледна точка започнах изказването си пред Съвета и държа това да се подчертае и в стенограмата.

З А К Р И В А Н Е

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Имате ли други въпроси? Няма. Закривам заседанието на Художествения съвет!

/Край 17 ч и 25 м/

Стенограф:

/Р. Райчев/

ДИРЕКТОР:

/Д. Фучеджиев/